



دانشگاه امروز نیازهای ما را رفع نمی‌کند/ لزوم تقویت خودکفایی

استاد فلسفه علم در برنامه زاویه با اشاره به اینکه دانشگاه در ایران سقوط کرده گفت: دانشگاه امروز نمی‌تواند رفع نیاز کند بنابراین همواره باید نگاهمان به سمت شرق و غرب باشد.

استاد فلسفه علم در برنامه زاویه با اشاره به اینکه دانشگاه در ایران سقوط کرده گفت: دانشگاه امروز نمی‌تواند رفع نیاز کند بنابراین همواره باید نگاهمان به سمت شرق و غرب باشد.

به گزارش خبرگزاری مهر به نقل از روابط عمومی شبکه چهار سیما، سومین قسمت از سری جدید برنامه تلویزیونی «زاویه»؛ شب گذشته به صورت زنده با موضوع «ارزیابی انتقادی نهاد علم در ایران» روی آنتن رفت. مهمان این برنامه مهدی گلشنی استاد بازنشسته دانشگاه صنعتی شریف و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی بود.

در ابتدای برنامه علیرضا سمیعی مهمترین اخبار و رویدادهای حوزه علوم انسانی را خواند و پس از آن حبیب الله رحیم پور که اجرای برنامه را به عهده داشت گفتگویی را با مهدی گلشنی آغاز کرد.

اولین سؤالی که رحیم پور، از گلشنی پرسید مبنی بر وصیتنامه علمی ایشان بود که در آن اشاره شده بود با ادامه روندهای جاری در دانشگاه، دانشگاه در ایران فرو می‌پاشد. گلشنی در این باره گفت: متنی که بنده آن روز قرائت کردم، واقعاً وصیت بود چون چند سال بود که نکات مهمی درباره پیشرفت علمی به مسئولین تذکر می‌دادم ولی انگار نه انگار و با آنها با بی‌تفاوتی و لجبازی برخورد می‌شد. به نظر من با معیارهایی که در علم در ایران به کار می‌روند، ما هرگز نمی‌توانیم اعتلا پیدا کنیم. این در حالی است که مرتب از تمدن صحبت می‌کنیم ولی به لوازم آن توجهی نمی‌کنیم. بنابراین راهی که در پیش گرفتیم، راه درستی نیست. مخاطب وصیتنامه من هم شخص یا نهاد و دانشگاه خاصی نبود، بلکه مخاطب من جامعه دانشگاهی به طور کل و دولتمردان بود. اگرچه به نظر من دولتمردان خواب هستند.

وی افزود: امروز شاهد این هستیم که بسیاری از ملت‌ها در حال پیشرفت هستند ولی ما سال‌هاست که همان جایی که بودیم، هستیم. در حالیکه ما کشور خاصی هستیم که ظرفیت بالایی داریم. لازم است که ما در تولید علم، شریف باشیم و مرتباً مشق ننویسیم. علم در دانشگاه‌ها، های ما باید به مرحله می‌رسد که دانشجویان هم تولید علم کنند و در آن مشارکت داشته باشند. اعمال تحریم‌ها، جنگ‌ها و ... باید به ما این درس را بیاموزد که باید فکری به حال رفع نیازهایمان کنیم. بنده سال ۱۳۶۰ سخنرانی داشتم که در آن اشاره کرده بودم باید به مرحله خوداتکایی و خودکفایی برسیم؛ وگرنه همواره باید در معرض خطر باشیم. همان زمان هم بنده فکر می‌کردم دانشگاه‌ها، های ما تولید مقاله می‌کنند، ولی در نوآوری قدمی بر نمی‌دارند. امروز هم همچنان این‌گونه فکر می‌کنم.

چهره ماندگار فیزیک تصریح کرد: فرهنگ هم در علم نقش بسیار مهمی دارد. اگر این فرهنگ جا بیفتد که استاد، دانشجو و ... بگوید که باید به خودت متکی باشی و احساس حقارت نکنی، اتفاقات خوبی می‌افتد ولی امروز این فرهنگ خیلی کم‌رنگ شده و ما همواره منتظریم یکی دستانمان را بگیرد. متأسفانه در انتخاب افراد در نهاد علم تاکنون شایسته‌سازی حاکم نبوده و افق‌های وسیع دیده نمی‌شده است؛ ضمن اینکه اولویت‌ها هم سنجیده نمی‌شود. به طور کلی غفلت در دانشگاه‌ها زیاد دیده می‌شود. درست است که از یک زمان به بعد دانشگاهیان احساس تنگنای معیشتی کردند ولی از سوی دیگر، به نخبگان کم‌محل هم می‌رسد و امروز بسیاری از دانشگاهیان ما از این امر شاکی هستند که چرا به ما توجه نمی‌شود.

گلشنی در ادامه صحبت‌هایش به موضوع مقاله نویسی در دانشگاه‌ها اشاره کرد و گفت: بنده بارها اعلام کرده‌ام که مخالف مقاله نوشتن نیستم ولی مشکل من این است که ما از یک دوره می‌توانیم به بعد روی غلتک مقاله نویسی افتادیم و در مسیری قرار گرفتیم که اهداف درستی نداشت. به عنوان مثال نخبگان دانشگاهی فقط برای ارتقای جایگاه خود به سراغ مقاله می‌روند و نخبگان به مرحله می‌رسند که امروز شاهد خرید و فروش مقاله هستیم.

وی همچنین در خصوص ویژگی نقدپذیری گفت: ما باید از محیط دبستان و دبیرستان نقدپذیری و نقد شنیدن را یاد بگیریم و به دیگران هم یاد بدهیم. یکی از مشکلات امروز ما این است که مسئولان هر نقدی را خصمانه تلقی می‌کنند و نقد را خیلی دیر می‌پذیرند.

در ادامه برنامه مجری از گلشنی پرسید اینکه شما معتقدید دانشگاه در ایران سقوط کرده یعنی چه؟ گلشنی پاسخ داد: یعنی نمی‌تواند رفع نیاز کند بنابراین همواره باید نگاهمان به سمت شرق و غرب باشد. دانشگاه باید به آدم بصیرت بدهد ولی متأسفانه در ایران فقط وسیله‌ای برای پول درآوردن شده است. یکی از مشکلاتی که امروز وجود دارد، این است که روز به روز غرب‌گرایی در کشور تشدید و به داخل توجه کمتری می‌شود. این در حالی است که باید یکسری عناصر داخل دانشگاه باشد که خوداتکایی را تقویت کند.

استاد فلسفه علم دانشگاه شریف ادامه داد: ما برای همه چیز قانون داریم ولی از اجرایی شدن آن اطلاع نداریم. امروزه شکایت‌های زیادی از دانشجویان و اساتید دانشگاه درباره موضوعات مختلف به دست من رسیده ولی ما جایی را نداریم که به نظارت و شکایت دانشگاهیان اختصاص داشته باشد. این در حالی است که هم در حق اساتید و هم در حق دانشجویان ظلم می‌شود. بنده خودم بارها چندین مورد شکایت را به وزارتخانه تحویل داده‌ام ولی دستم به جایی بند نبوده است. در یکی از سخنرانی‌هایم هم اشاره کردم که من موافق استقلال دانشگاه‌ها هستم به شرطی که پارتی‌بازی و رفاقت‌بازی نباشد. بنابراین من فکر می‌کنم باید حتماً جایی برای نظارت و بررسی شکایت‌های دانشگاهیان باشد.

موضوع مرگ اخلاق در دانشگاه‌ها، محور بعدی گفتگوی گلشنی بود. وی در این باره گفت: امروز اخلاق در جامعه ما تضعیف شده است چون نه در آموزش و پرورش و نه در دانشگاه، به آن توجه نمی‌شود. در گذشته اصلاً این‌گونه نبود. استاد به دانشجوی، دانشجوی به استاد، کارمند به بالادستی و ... احترام می‌گذاشتند، ولی امروز این احترام دیده نمی‌شود، با ارباب رجوع خیلی بد برخورد می‌شود و اغلب به گونه‌ای به آنها پاسخ می‌دهند که افراد سرخورده می‌شوند.

پرسش دیگر مجری از گلشنی این بود که با خودکم‌بینی و خودباختگی چه باید کرد؟

این عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی جواب داد: به نظر من عقده حقارت و احساس حقارت نسبت به غرب، یکی از اساسی‌ترین مشکلات ماست. ولعی که امروز برای خارج رفتن وجود دارد، بخشی‌بازی از آن به عقده حقارت برمی‌گردد. عقده حقارت یعنی من نمی‌توانم. البته ما افراد نابغه و نخبه‌ای هم داریم که به دلیل مشکلات موجود در کشور تا وقتی هستند، کاری نمی‌کنند ولی وقتی از ایران می‌روند و امکانات در اختیارشان قرار می‌گیرد، موفق می‌شوند. بنابراین لازم است که برای دانشجوی نخبه امکانات فراهم شود و به او فرصت دهیم که کار کند.

وی ادامه داد: یکی دیگر از مشکلات امروز ما در دانشگاه‌ها این است که دانشگاه‌های بسیاری با افتخار از بستن قرارداد با دانشگاه‌های خارجی یاد می‌کنند. این در حالی است که پس از بازگشت از این سفرها، ما شاهد نوآوری و اتفاق تازه‌ای نیستیم و صرفاً اتفاقاتی که در آنجا افتاده است را در کشور پیاده می‌کنیم و توجهی به نوآوری نداریم. چنین سفرهایی باید با حس خوداتکایی و خودکفایی باشد؛ نه با هدف کپی‌برداری. بماند که این سفرها بهانه‌ای هم می‌شود برای مسافرت رفتن مدیران دانشگاه‌ها.

در پایان برنامه، مجری برنامه خطاب به گلشنی پرسید: شما بارها در سخنرانی‌هایتان اشاره کردید که دانشگاه در ایران دُکان شده است. منظورتان از این حرف چیست؟

وی پاسخ داد: یعنی ما تولید علم در ایران نداریم و هدف دانشگاهیان امروز فقط کسب درآمد است. تکبر هم در میان دانشگاهیان ما زیاد شده و ما کمتر تواضع در دانشگاهیان می‌بینیم. نکته دیگر اینکه متأسفانه تفکر حاکم بر دانشگاه‌های امروز، یک تفکر سکولار است و هر کسی هم که خلاف این نظر حرف بزند، یا او را برکنار می‌کنند و یا رد. مثل اتفاقی که برای بازنشستگی بنده در دانشگاه شریف افتاد. البته من هر جایی باشم چه در دانشگاه و چه در خانه، کار خودم را می‌کنم و بازنشستگی اصلاً برایم مهم نیست. بنده سال‌ها پیش پیشنهاد تأسیس یک دانشکده را دادم، ولی هیچ‌وقت موفق به انجام آن نشدم. توصیه‌پایانی من این است که دانشگاهیان متعهد چه سکولار و چه دین‌باور، باید نسبت به کشورشان، دانشگاه‌ها و اتفاقات اطرافشان بی‌تفاوت نباشند. حرف اصلی من این است که ما در حد ظرفیت‌مان کار نکرده‌ایم و بیشتر به

بحث‌های ثانویه پرداختیم. کسانی که به ایران علاقه دارند، نباید ساکت بنشینند.

سری جدید برنامه زاویه به تهیه کنندگی علی خواجه و سردبیری محمدجواد قنبری چهارشنبه ها ساعت ۲۱ به صورت زنده از شبکه ۴ سیما پخش می‌شود.

سارا فرجی